

Nood aan noot: Marktstudie

Binnen het project Nood aan Noot wordt het potentieel bekeken van Vlaamse notenteelt en -verwerking. Hiermee wordt ingezet op duurzaam landgebruik, duurzame voedselproductie en lokale eiwitvoorziening. Via een marktstudie waarbij verschillende actoren bevroegd worden, schetsen we een beeld van de balans tussen vraag en aanbod. Deze factsheet geeft de resultaten kort weer.

Notenbomen in Vlaanderen

In de lift

Hoewel de totale oppervlakte nog zeer klein is, zit notenteelt in Vlaanderen in de lift. Zowel de oppervlakte van aanplantingen op landbouwgrond als het aantal landbouwbedrijven met notenproductie zijn de voorbije 10 jaar toegenomen.

Verskillende teeltypes

We onderscheiden verschillende teeltypes. Er zijn de zuivere aanplantingen waar de notenbomen de hoofdteelt vormen, te vergelijken met een appel- of perenperceel. Het streefdoel is dan een goede opbrengst.

Notenbomen worden ook vaak aangeplant als boomcomponent op boslandbouwpercelen. Naast notenproductie zijn er dan andere doelstellingen

zoals houtproductie, als schaduwboom voor landbouwdieren of vanuit ecologische overwegingen. Ook wanneer men specifiek inzet op notenproductie, kent het perceel vaak nog andere doelstellingen zoals de teelt van een landbouwgewas, andere productieboomen,...

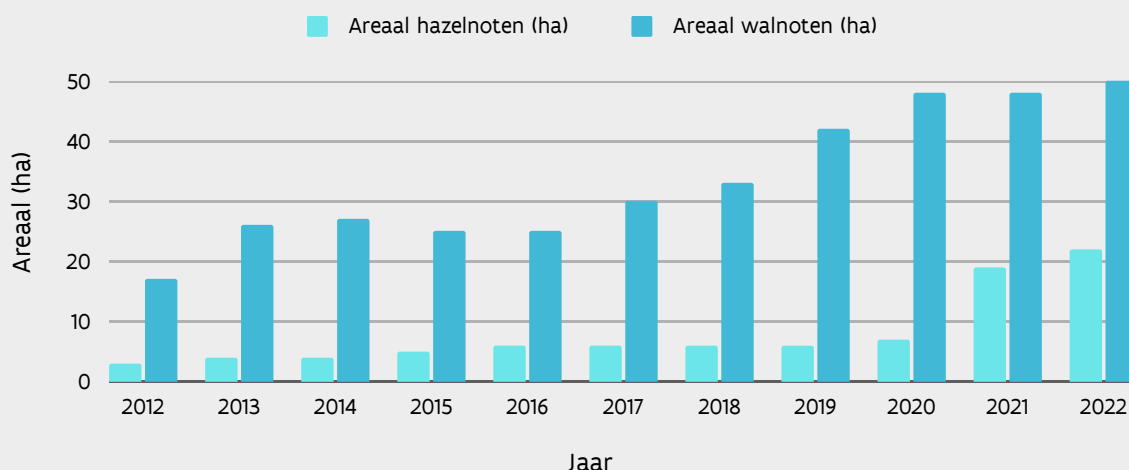
Een mengvorm is ook mogelijk: van een boslandbouwaanplant evolueren naar een notenplantage, om zo de eerste productieloze jaren te overbruggen.

Ook in Vlaamse voedselbossen zijn er walnotenbomen en hazelaars.

Teeltypes

- Hoofdteelt
- Boslandbouw
- Voedselbossen
- Landschapselement

Areaal notenteelt in Vlaanderen

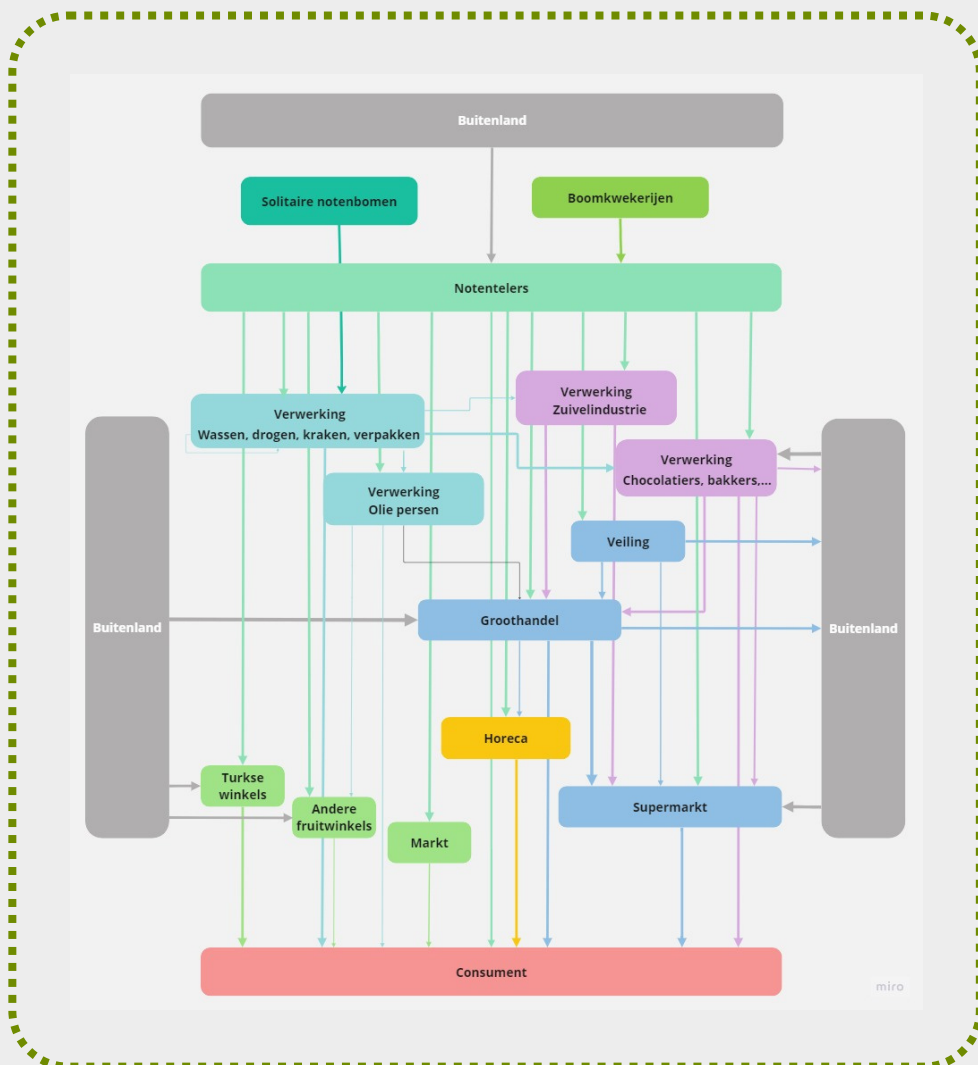
Hernieuwde interesse

De stijgende arealen tonen een hernieuwde interesse en nieuwe initiatieven die inzetten op productie op grotere schaal. Aangezien het om bomen gaat, zit er een langere periode tussen aanplant en effectieve productie. Zeker het volle productiepotentieel is afhankelijk van de boomleeftijd. Het aantal noten effectief op de markt in Vlaanderen zal dus na-ijlen op deze trend.

Onderbenut?

Notenbomen vind je ook terug als natuurelement in het landschap. De bomen gedijen hier goed en bepalen mee het uitzicht van het Vlaamse platteland. Hoewel het belangrijk is om voldoende noten in het wild te laten voor dieren, is een deel van deze notenproductie misschien nog onderbenut.

Marktstudie en structuur van de keten

Keten in beeld

Om zicht te krijgen op de situatie van vraag en aanbod werd de keten in beeld gebracht via interviews met diverse actoren. Ongeveer 80 personen werden gecontacteerd, er werden 39 interviews afgenomen. Kwantitatieve data is beperkt, maar er werd een overzicht van knelpunten en opportuniteiten per actor opgesteld.

De schakels in de keten hangen sterk af van het voorziene eindproduct. De markt kan opgedeeld worden in verse noten, gedroogde noten (al of niet gekraakt), noten verwerkt in patisserie, tot olie, in chocolade en koekjes, notenlikeur, ...

Verschillende telers geven aan dat Vlamingen een voorkeur lijken te hebben voor verse walnoten. Ook gekraakte walnoten zijn populair. De productie van notenolie kent een sterke opmars, al is het product nog relatief onbekend bij de consument.

Walnoten

Groot	€6-€8/kg
Klein	€1-€3/kg
Gekraakt	€15-€20/kg
Olie	€5-14/250ml

Hazelnoten

In dop	€5-€7/kg
Gekraakt	€15-€30/kg

Prijs

De walnotenprijs varieert en is afhankelijk van de grootte van de noot, de kwaliteit en eventueel de variëteit. De markt voor lokaal geteelde walnoten kan snel verzadigd raken waardoor telers hun noten soms bijna gratis weg moeten geven.

Afzet van walnoten

Lokaal geteelde walnoten worden vandaag voornamelijk afgezet via korte keten (hoevewinkels, lokale winkels, webshops, markten) en via de veiling. Sommige telers leveren ook rechtstreeks aan groothandelaars. Omdat groothandelaars en supermarkten specifieke eisen stellen en grote volumes nodig hebben, is dit voor kleinschalige telers moeilijk. Bovendien heerst er sterke concurrentie met walnoten uit het buitenland.

Afzet van hazelnoten

Voor hazelnoten ligt dit anders. Verschillende telers geven aan dat de vraag naar hazelnoten het aanbod overstijgt. Voor gekraakte hazelnoten krijgt men tot 30 euro/kg. Hazelnoten worden ook vaak afgezet via korte keten of aan (kleine) verwerkers. Actoren die grote volumes hazelnoten nodig hebben (grote verwerkers, groothandelaars, supermarkten) halen hun hazelnoten voornamelijk uit Turkije en Italië.

Knelpunten en opportuniteiten

Notenteelt

Knelpunten

- Kwaliteit en beschikbaarheid plantgoed en keuze van variëteiten.
- Opbrengstverlies door vorstschade, ziekten, plagen en dieren.
- Productie pas na enkele jaren en seizoensgebonden.
- Pionierswerk met grote onzekerheid.
- Gebrek aan kennis
- Machines zijn duur. Machinedelen is moeilijk omwille van afstand en timing.
- Geen loonwerker voor notenoogst

Opportunities

- Kennisopbouw rond variëteiten.
- Agroforestry om productieloze periode te overbruggen.
- Inzetten op laat uitlopende rassen voor minder opbrengstverlies door vorstschade.
- Aandacht voor positieve effecten van andere ecosysteemdiensten van de bomen.
- Mechanisatie bij een grote oppervlakte.
- Coöperaties vormen.
- Daling veestapel
- Kennis en expertise van pioniers.
- Onderzoek naar ziekten en plagen
- Teeltbegeleiding
- Carbon farming

Notenverwerking

Knelpunten

- Machinaal kraken: noten moeten uniform zijn.
- Liefst reeds gekraakte noten.
- Kwaliteit van noten (juist drogen) is zeer belangrijk voor notenolie.
- Sommige variëteiten zijn ongeschikt voor bepaalde toepassingen.
- Momenteel geen of weinig commerciële initiatieven in Vlaanderen

Opportunities

- Coöperatie: verschillende telers die hun noten samenbrengen.
- Mobiele persinstallaties.
- Toepassingen voor walnotenschalen en bolster.
- Toepassingen voor notenmeel.

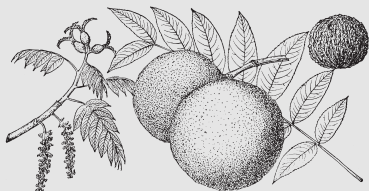
Interesse consument

Knelpunten

- Smaken en voorkeuren verschillen sterk.
- Het visuele speelt een grote rol.
- Consument verkiest gekraakte noten.
- Noten en notenproducten zijn duur.
- Consumentenkennis over productie en noten als voedingsbron is beperkt.
- Toepassingen van notenproducten zoals notenolie zijn nog onvoldoende gekend.

Opportunities

- Smaakverschillen en verschillende voorkeuren.
- Alternatieve eiwitten worden steeds populairder.
- Aandacht voor lokale productie.
- Vraag naar hazelnoten groter dan het aanbod.
- Publiciteit op Vlaams niveau.
- Sensibilisering rond gezonde voeding.
- Sensibilisering rond duurzame landbouw.
- Herkomstgarantie.

Afzet aan verwerkers

Knelpunten

- Kernen moeten vaak groot, mooi en heel zijn.
- Productspecificaties.
- Grote volumes nodig.
- Continuïteit van de volumes.

Opportunities

- Hippe producten zoals granola, notenpasta, etc.
- Nieuwe of niche producten zoals notenlikeur, porto, verwerking in kazen,...
- Vraag naar hazelnoten is groter dan het aanbod
- Interesse in lokale noten

Afzet via korte keten

Knelpunten

- Markt snel verzadigd.
- Weinig verkoop via webshop.
- Zelfpluk is moeilijk want moet dagelijks.

Opportunities

- Kansen voor kleine noten.
- Kansen voor droge noten.

Afzet via veiling

Knelpunten

- Transportkosten en -tijd.
- Prijsbepaling op basis van grootte en vraag
- Teler moet lid zijn van coöperatie: leverplicht.
- Teler moet lastenboek bijhouden.

Opportunities

- Indien er grotere volumes komen, is er interesse bij een veiling om zich anders te organiseren om een rol te spelen in mechanisatie.
- Geen minimumvolume

Afzet via retail

Knelpunten

- De huidige volumes zijn vaak te klein voor afzet.
- Logistieke eisen voor kleine bedrijven niet altijd haalbaar (specifieke kratten, paletten,...).
- Eisen zoals bvb. het kunnen garanderen van de houdbaarheid.
- Concurrentie met goedkopere buitenlandse noten van goede kwaliteit.

Opportunities

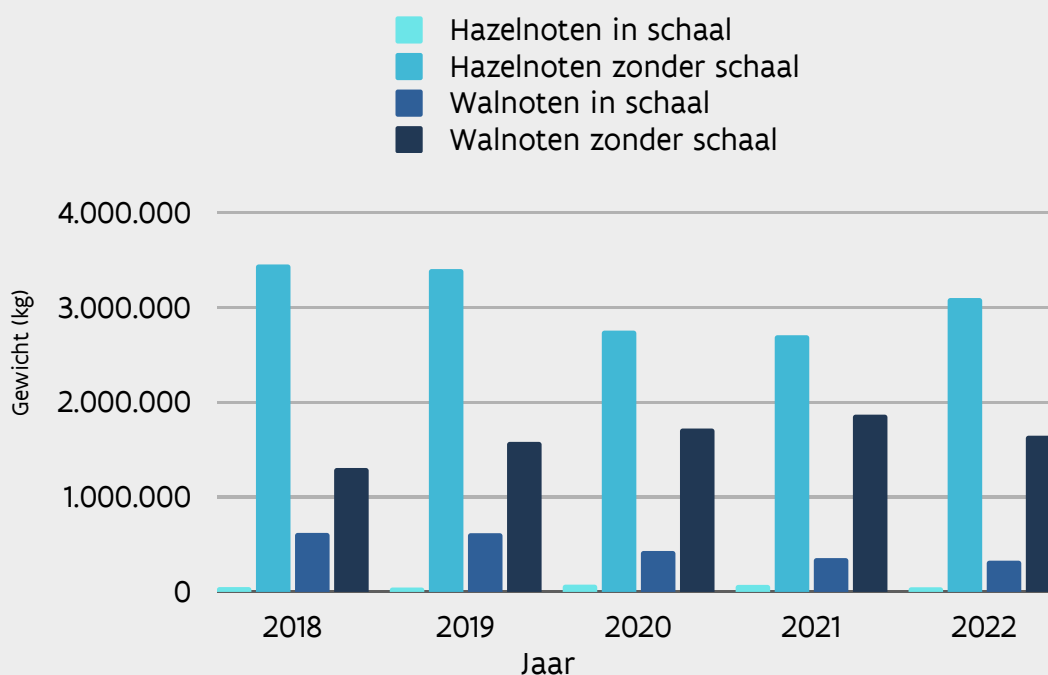
- Coöperaties waarbij noten samengebracht worden en gezamenlijk afgezet.
- Interesse bij supermarkten en handelaars bij grotere volumes en geschikte kwaliteit.
- Meerprijs voor lokale noten.
- Meerprijs voor duurzaam geteelde noten.
- Noten en producten in kijker zetten.

Import van walnoten en hazelnoten

Een groot deel van de noten of notenproducten die je ziet in winkels zijn afkomstig uit het buitenland.

Import noten in Vlaanderen

Vlaamse eiwitstrategie

Walnoten zijn vaak afkomstig uit Amerika of Frankrijk, hazelnoten vaak uit Turkije of Italië. In het kader van de Vlaamse eiwitstrategie, waarbij men inzet op lokale en eiwitrijke voedselproductie, lijken er dus kansen om in te zetten op noten. We bevragen de consument om na te gaan in hoeverre hiervoor interesse is en wat dus de waarde van Vlaamse noten kan zijn. Deze resultaten volgen in een nieuwe fiche.

Bronnen

- Coverafbeelding © Shahab Yazdi
- Grafiek 'Areaal notenteelt in Vlaanderen': Departement Landbouw en Visserij - landbouwcijfers. <https://landbouwcijfers.vlaanderen.be/analyse-recentste-perceelsaangifte>
- Grafiek 'Import noten in Vlaanderen': Externe statistieken, Buitenlandse handel, Vlaams gewest (copyright Nationaal concept). URL: <https://stat.nbb.be/>